

2018-03-01

registrator@skogsstyrelsen.se

stefan.karlsson@skogsstyrelsen.se

Yttrande över remiss från Skogsstyrelsen angående utkast till rapport rörande regeringsuppdrag om en analys av styrmedel för skogens sociala värden (dnr. 2017/1309)

Sammanfattning

SLU välkomnar att skogens sociala värden prioriteras både vad gäller utbudssidan (säkrad tillgång på framförallt tätortsnära skog) och efterfrågesidan (att uppmuntra människor att vistas mer i skogen).

Ett ramverk som kan tilläggas när det gäller skogens sociala värden är FN:s globala hållbarhetsmål, där både mål 11 (Hållbara städer och samhällen) och mål 12 (Hållbar konsumtion och produktion) är relevanta i sammanhanget.

SLU menar att forskning om styrmedel och deras effekter borde ingå i analysen när de politiska målen för skogens sociala värden konkretiserats.

SLU välkomnar Skogsstyrelsens fortsatta ambition att sprida kunskap om och fortsatt implementera målbilderna för friluftsliv och rekreation i skogssektorn och kommunerna särskilt då Skogsindustriernas egen undersökning visat att skogsbrukets kunskap är låg när det gäller hur upplevelsevärden kan förstärkas.

Förslagen i det nationella skogsprogrammet kan gärna beröras mer än vad som görs i rapporten t.ex. att utveckla skolskogar, friluftsdagar och folkbildning om skog, att stimulera aktiviteter för ungdomar och nyanlända, att tillskapa en centrumbildning för mångbruk av skog, att utse kommunala stödsamordnare för utomhuspedagogik samt att satsa på marknadsföring och tillgängliggörande av skyddad natur.

Skogsstyrelsen med flera bör fortsätta utveckla och uppmuntra berättelser och perspektiv från många intressenter för att stärka dialogen om skogen.

Generella synpunkter

SLU välkomnar att skogens sociala värden prioriteras både vad gäller utbudssidan (säkrad tillgång på framförallt tätortsnära skog) och efterfrågesidan (att uppmuntra människor att vistas mer i skogen). Att tydliggöra målstruktur, samarbete mellan myndigheter och med skogssektorn samt att destinera viss andel av statliga medel till skydd av naturområden med höga sociala värden vore alla positiva åtgärder. Det föreslagna regeringsuppdraget till Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och Boverket att ta fram en gemensam vägledning för skogens sociala värden och tätortsnära natur skulle innebära en god draghjälp för många andra av de frågor som behöver lösas enligt denna rapport.

Rapporten innehåller en bra och användbar översikt över politiska mål och skrivningar samt övergripande kunskap om många av de värden som är knutna till skogens och naturens sociala värden. Viktiga brister på kunskap och underlag av olika slag pekas också ut på ett tydligt sätt. Ytterligare ett ramverk som kan tilläggas när det gäller skogens sociala värden är FN:s globala hållbarhetsmål, där både mål 11 (Hållbara städer och samhällen) och mål 12 (Hållbar konsumtion och produktion – där vikten av utbildning och information ingår) är relevanta i sammanhanget.

På ett generellt plan kan SLU instämma i den ”övergripande slutsats är att det finns en rad olika problem när det gäller uttolkning och konkretisering av målen för skogens sociala värden vilket försvårar implementeringen i form av kostnadseffektiva åtgärder och styrmedel.” (sid 69) och efterföljande förslag 6.2. Det förefaller också rimligt att ”Skogsstyrelsen avser att tillsammans med relevanta myndigheter göra en bred uttolkning och konkretisering av nuvarande politiska mål för skogens sociala värden”. Men eftersom utredarna menar att det inom ramen för föreliggande utredning inte varit möjligt att ge förslag på åtgärder avseende forskning (sid 68) så finns det inte så mycket för SLU att kommentera i forskningshänseende annat än att vi menar att forskning om styrmedel och deras effekter borde ingå i analysen när väl de politiska målen för skogens sociala värden konkretiserats.

Målbilderna för hänsyn till friluftsliv och rekreation synes vara fortsatt viktiga för att utveckla de sociala värdena i skogslandskapet och det är glädjande att notera att de används bland annat i de skogliga certifieringssystemen. SLU välkomnar Skogsstyrelsens fortsatta ambition att sprida kunskap om och fortsatt implementera målbilderna i skogssektorn och kommunerna. Detta inte minst då det i Skogsindustriernas egen undersökning (sidan 54-55 i rapporten) visat sig att skogsbrukets kunskap är låg när det gäller hur upplevelsevärden kan förstärkas. Den relativt begränsade undersökning som gjorts inom ramen för uppdraget om skogsägarnas syn på skogens sociala värden (bilaga 1) skulle också gärna kunna upprepas och utvidgas.

Förslagen i det nationella skogsprogrammet (underlagsrapport 1) kan gärna beröras mer än vad som görs i rapporten (sidan 69). Det gäller till exempel att utveckla

skolskogar, friluftsdagar och folkbildning om skog, att stimulera aktiviteter för ungdomar och nyanlända, att tillskapa en centrumbildning för mångbruk av skog, att utse kommunala stödsamordnare för utomhuspedagogik (gärna utvidgat till naturvägledning och utomhusbaserat lärande) samt att satsa på marknadsföring och tillgängliggörande av skyddad natur. Dessa åtgärdsförslag berör både utbuds- och efterfrågesidan kring skogens sociala värden.

Ett förslag i skogsprogrammet som också nämns i Skogsstyrelsens rapport är en satsning på att ”förmedla berättelsen om skogen”. SLU vill här poängtera att det självfallet finns mer än en berättelse om skogen. Att lyfta fram berättelser och perspektiv från många intressenter kan i sig vara ett sätt att stärka dialogen om skogen, något som Skogsstyrelsen med flera bör fortsätta utveckla och uppmuntra. Inte minst därför att mycket talar för ökade förväntningar från samhället när det gäller inflytande över beslutsprocesser som berör areella näringar, vilket återspeglas såväl i den europeiska landskapskonventionen som i Århuskonventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.

När det gäller vidare utveckling av kommunikation och samverkan (kap 5.4 och 6.6) föreslår SLU att man prövar att använda *interpretation* som metod.

Interpretation innebär

- att göra skillnad genom att besökare/deltagare skapar sin egen mening kring en plats, en företeelse eller en berättelse
- att stimulera människor att reflektera över det ämne som aktiviteten/informationen behandlar
- att stimulera besökare/deltagare att engagera sig i en plats/företeelse snarare än att lära sig fakta¹.

Specifika synpunkter

En detaljsynpunkt är att rapporten behöver korrekturläsas. Exempelvis på sidan 71 sista stycket står det först att det är möjligt för Skogsstyrelsen med stöd av nuvarande 30§ skogsvårdslagen att utfärda föreskrifter om hänsyn vid skötsel av skog för att främja sociala värden. Sedan står det i samma stycke om en föreskriftsförändring. Något verkar saknas i resonemanget här. Vidare på sidan 72 stycke 3 förekommer det intressanta begreppet ”Skogsstyrelsens skogens sociala värden”.

SLU saknar resonemang kring till skäl som minskar skogens sociala värden. Ett av flera exempel kan vara den under de senaste decennierna ökande risken för att bli fästingangripen när man vistas i skog under sommarhalvåret i Götaland och

¹ För en översikt över vad interpretation innebär för svenska förhållanden, se t ex Carter (2015): Interpretation för utveckling av kulturmiljöer (Riksantikvarieämbetet).

Svealand, som blivit en anledning att man inte går i skogen. Håller man sig till vägar minskar risken. Hur denna risk ska hanteras omnämns inte i rapporten.

Beslut om detta yttrande har på uppdrag av rektor fattats av dekan Göran Ståhl vid fakulteten för skogsvetenskap efter föredragning av remisskoordinator Fredrika von Sydow. Innehållet har utarbetats av projektledare Anders Arnell vid Centrum för naturvägledning vid institutionen för stad och land samt forskare Gun Lidestav vid institutionen för skoglig resurshushållning.

Dekan Göran Ståhl

Remisskoordinator Fredrika von Sydow